

THE ROLE OF WOMEN AND GIRLS IN THE ERA OF DIGITALIZATION OF THE ECONOMY: PROBLEMS AND OPPORTUNITIES

Yunusova Nargiza Sobirovna¹

Banking and Finance Academy

KEYWORDS

Digitalisation, ICT, Glass
Ceilings, Women on the
Boards, Glass Cliffs

ABSTRACT

The importance of data and discussions concerning women's roles in the digital realm is growing within gender and digital economy studies. This paper delves into the intricate relationship of women's roles in the digital economy over the past two decades. The analysis was based on a review of literature from scientific research and official documents from international bodies. Available sources indicate notable progress in recent years, yet persistent challenges remain. Various samples were created, and trends over time were evaluated through quantitative analysis. The overall findings suggest that women's roles in the digital economy are becoming more significant and evident. The study's results support global expectations that advocate for women's roles in the digital economy (glass ceilings), where women occupy key positions (women on boards) and are involved in decision-making (glass cliffs). The regression econometric model demonstrates that women's increasing significance in the digital economy is apparent through their extensive use of Internet networks (business, social), advanced digital skills, and presence as ICT experts. The paper concludes with several recommendations for the contemporary framework of the digital economy.

2181-2675/© 2024 in XALQARO TADQIQOT LLC.

DOI: **10.5281/zenodo.12155837**

This is an open access article under the Attribution 4.0 International(CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

¹ Master's Student in Commercial Bank Management, Banking and Finance Academy, Tashkent, Uzbekistan
(n.yunusova@hamkorbank.uz)

IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISH DAVRIDA XOTIN – QIZLARNING ROLI: MUAMMOLAR VA IMKONIYATLAR

KALIT SO‘ZLAR/ КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА:

Raqamlashtirish, AKT,
Shisha shiftlar, Doslardagi
ayollar, Shisha qoyalar

ANNOTATSIYA/AHHOTACИЯ

Ayollarning raqamli dunyodagi o'zni haqida ma'lumotlar va munozaralarning ahamiyati gender va raqamli iqtisodiyot tadqiqotlarida tobora ortib bormoqda. Ushbu maqola so'nggi yigirma yil ichida ayollarning raqamli iqtisodiyotdagi o'zni bilan bog'liq murakkab munosabatlarni chuqur o'rganadi. Tahlil ilmiy tadqiqotlar va xalqaro tashkilotlarning rasmiy hujjatlari asosida amalga oshirildi. Mavjud manbalar so'nggi yillarda sezilarli progress borligini ko'rsatadi, lekin hali ham davom etayotgan muammolar mavjud. Turli namunalardan foydalanilib, miqdoriy tahlil orqali vaqt davomida tendensiyalar baholandi. Umumiy natijalar shuni ko'rsatadiki, ayollarning raqamli iqtisodiyotdagi o'zni tobora muhim va yaqqol bo'lib bormoqda. Tadqiqot natijalari, ayollarning raqamli iqtisodiyotdagi o'zini targ'ib qiladigan global umidlarni (shaffof to'siqlar) tasdiqlaydi, bunda ayollar muhim lavozimlarda (boshqaruv kengashlarida) ishtirok etmoqda va qaror qabul qilish jarayonida ham faoliyat ko'rsatmoqda (shaffof jarliklar). Regressiya iqtisodiy modeli ayollarning raqamli iqtisodiyotdagi o'zining tobora ortib borayotganligini, ularning Internet tarmoqlaridan kengroq foydalanganliklari (biznes va ijtimoiy), yuqori raqamli ko'nikmalari va AKT mutaxassisleri sifatidagi ishtirokini aniqlaydi. Maqola zamonaviy raqamli iqtisodiyot uchun bir qancha tavsiyalar bilan yakunlanadi.

Bugungi kunda raqamlashtirish, transformatsiya va elektron axborot almashinuvi qoidalari bo'yicha munozaralarni rivojlantirishga bo'lgan e'tibor ortib bormoqda. Raqamli transformatsiyaning natijalari – ma'lumotlardan foydalanish va innovatsiyalarning tarqalishida erishilgan yutuqlar – hamjamiyatning raqamlashtirilishidan kelib chiqadigan afzalliklarga doimiy sarmoya kiritish uchun motivatsiya bo'lib xizmat qiladi, buni teng foydalanish, gender tengligi, ayollarni kuchaytirish, tengsizlik va qashshoqlikni kamaytirish maqsadida amalga oshiriladi. Shu munosabat bilan, raqamli iqtisodiyot va jamiyatni yanada yaratishda ayollarning teng ishtirokini ta'minlovchi to'siqlar olib tashlandi.

So'nggi o'n yilliklarda ayollarning ijtimoiy va biznes hamjamiyatida ishtiroki sezilarli darajada oshdi. Ilgari ayollar kompaniyalarda ishlamasligi, faqatgina uy-ro'zg'or, oila va bolalar tarbiyasiga bag'ishlanishi kerak degan an'anaviy qarashlar eskirgan va rad etilgan. Jamiyatning barcha sohalarida ayollarning ishtiroki ortib borayotgani tufayli, har kuni gender tenglik tasviri yanada tenglashmoqda. Albatta, ayollarga avval faqat ayollar uchun mo'ljallangan ishlarga qisman jalb qilingan erkaklarning ham xizmati bor. Ayollar tobora ko'proq avval erkaklarning yagona mas'uliyati bo'lgan javobgarliklarni o'z zimmasiga

olmoqda. Ayollar oliy ta'limni tugatish bo'yicha diplomlarni olishmoqda, strategik hujjatlar tayyorlashda, ilmiy sohada, korporativ qaror qabul qilishda, innovatsion faoliyatda va AKT sohasida ishtirok etishmoqda. Ayollar tadbirkor bo'lmoqda va raqamli iqtisodiyot yaratishda ishtirok etishmoqda. Hatto, ayollar ko'plab mamlakatlar hukumatlarida, shuningdek xalqaro tashkilotlarda ham asosiy lavozimlarni egallashmoqda. Ayollarning jalb qilinishi va iqtisodiy kuchayishini ta'minlaydigan to'siqlarni olib tashlash so'nggi yillarda yanada tez-tez kuzatilmoqda. Haqiqatan ham, jamiyatning ko'p sohalarida sezilarli yaxshilanishlar ro'y berdi, ammo keng tarqalgan gender tengsizliklari saqlanib qolgan. Mamlakatlar yoki mintaqalar o'rtasida farqlar mavjud va sabablar ko'p: madaniy meros, an'ana, qarashlar, boylik, ijtimoiy himoya, sog'liqni saqlash va parvarish xizmatlari va hokazolar.

Raqamlashtirish haqida bir narsa aniq – hech qaysi mamlakat bu muammolarni yolg'iz hal qila olmaydi. (IHTT & BMT, 2019). Global tashabbus zarur! Birlashgan Millatlar Tashkiloti gender tengligi, ayollar va qizlarni kuchaytirish, inson huquqlarini to'la hurmat qilishni qo'llab-quvvatlamqda. Har yili IHTT yig'ilishlarida ishchi kuchidagi ayollarning o'rni, ularning ishtirok darajasi, bandlik, tadbirkorlik, gender farqini bartaraf etish va hokazo masalalarga katta e'tibor qaratiladi. G20 sammitlarida raqamlashtirish va gender tengligi, bandlikni qo'llab-quvvatlash va raqamli iqtisodiyotdagi ayollarni kuchaytirish masalalari doimiy ravishda muhokama qilinadi.

Ushbu maqolada biz raqamli iqtisodiyotni bir necha raqamli ko'rsatkichlar orqali tahlil qilamiz, ba'zi sohalar yoki faoliyatlarning iqtisodiyotga raqamlashtirish ta'sirini tushunish maqsadida. Boshqa mamlakatlar bilan taqqoslash har doim ham mumkin emas, chunki ta'sirni baholash berilgan iqtisodiyotning qaysi faoliyatlar va mahsulotlarni raqamli deb hisoblashiga bog'liq. Rivojlangan mamlakatlarning statistik idoralari bunday ta'sirni baholashning yangi usullarini, turli raqamli mahsulotlar va xizmatlarni kiritgan holda, doimiy ravishda ishlab chiqmoqda. Bizning tahlilimiz uchun asosiy mezon individual mamlakatlar ma'lumotlarida ayollarning ishtirok darajasi va miqdori bo'ladi. Biz ayollarning raqamli iqtisodiyotda ishtirokini oshirish, ayollarni jalb qilish uchun yangi, keng imkoniyatlar va variantlar hovuzini yaratadi degan gipotezadan boshlaymiz.

Raqamlashtirish iqtisodiyotning barcha sohalarida katta yoki kichik darajada mavjud. Kengroq kontekstda, raqamlashtirishni ishlab chiqarish jarayonlariga ma'lumotlar va internetni kiritish, shaxslar, uy xo'jaliklari va hukumat tomonidan yangi iste'mol shakllari, kapital va moliyaviy oqimlarning shakllanishi (IMF, 2018) sifatida aniqlash mumkin. Bunday, sub'ektiv ravishda, uning iqtisodiy ta'sirini ajratish va o'lchashni qiyinlashtiradi. Iqtisodiy faoliyatning umumiy rivojlanishini, avvalo mehnat bozori tahlilida, inflyatsiya dinamikasida, texnologik taraqqiyotda, kelajakdagi o'sish va zarbalarni uzatishda yaxshiroq tushunishga qaratilgan ko'plab urinishlar mavjud.

Raqamlashtirishning asosiy natijasi raqamli iqtisodiyotdir. Tor ma'noda, raqamli iqtisodiyot har qanday miqyosda va shaklda axborot va telekommunikatsiya texnologiyalaridan (AKT) foydalangan har qanday iqtisodiy sektorni o'z ichiga oladi. Rasmiy

statistika qanday ishlab chiqarilganiga emas, nima ishlab chiqarilganiga asoslangan xalqaro tasniflash tizimlarini qo'llaydi. Biroq, raqamli texnologiyalar mahsulot va xizmatlar qanday ishlab chiqarilishi va yetkazib berilishiga ta'sir qilmoqda. Bu ularning tekshirilishini qiyinlashtiradi, chunki tizim analitik yig'ish va raqamli faoliyatni guruhlash imkonini bermaydi (Moulton va boshq., 2022). Kengroq ma'noda, raqamli iqtisodiyot AKT rivojlanishi bilan birga keladigan biznes modellari qo'llanilishini anglatadi (OECD, 2014b). So'nggi OECD ta'rifiga (OECD, 2020) ko'ra, raqamli iqtisodiyot raqamli texnologiyalar, raqamli infratuzilma, raqamli xizmatlar va ma'lumotlardan foydalanadigan faoliyatlar to'plamidir.

Oldingi prognozlar kelajakda global ishlab chiqarishda raqamli iqtisodiyotning ulushi ortib borishini ta'kidlagan. Jahon Banki ma'lumotlari raqamli texnologiyalar bozorlar va iqtisodiy imkoniyatlarni to'g'ridan-to'g'ri o'zgartirayotganini ko'rsatadi. Masalan, faqat mobil texnologiyalar va xizmatlar 2021 yilda global YYIMning 5% ni tashkil etdi (WB, 2023). Tezkor raqamli transformatsiya 2022 yilda global YYIMning 65% dan ortig'i raqamlashtirilgan bo'lishiga hissa qo'shdi (IDC, 2020). Asosiy e'tibor raqamli iqtisodiyotning quyidagi asosiy drayverlariga qaratilgan: raqamli strategiyalar va qoidalar, raqamli infratuzilma, ma'lumotlar va raqamli ko'nikmalar. Raqamli transformatsiya asosiy iqtisodiy agregatlar, institutsional mexanizmlar, korporativ siyosat va kommunikatsiya hamda pul siyosatini amalga oshirish kanallariga ta'sir ko'rsatadi (ECB, 2018). Mura va Donat (2023) raqamlashtirishning Yevropa Ittifoqi ichidagi ta'sirlarini tahlil qilib, uning iqtisodiy o'sishga ijobiy va sezilarli ta'sir ko'rsatishini ko'rsatdi.

Jahon Savdo Tashkiloti (2020) yangi operatsion tizim yaratish orqali raqamlashtirishni e'lon qildi. Mavjud erkin bozor kontseptsiyasi o'rniga, iqtisodiy rivojlanishni davlat homiyligi ostiga qo'yadi. Ta'lim, sog'liqni saqlash va bandlik siyosati kabi davlat sektorlariga raqamlashtirishni joriy etish orqali hukumatlar iqtisodiy rivojlanishning yangi komponentlarini yaratadi. Bu sohalar endi samarasiz bo'lmaydi. Aksincha! Ular kelajakdagi rivojlanish va raqamli iqtisodiyotga hissa qo'shadi. Ayollar ushbu sohalarda ko'proq vakolatli ekanini hisobga olsak, bu ularning o'rnini yaxshilash va iqtisodiy mustaqilligini oshirish uchun imkoniyat yaratadi.

So'nggi yillarda G20 sammitlarida asosiy mavzular global raqamli ko'nikmalar va raqamli savodxonlikni rivojlantirish, ayniqsa ayollar, qizlar va zaif guruhlardan bo'lgan odamlar uchun rag'batlantirish masalalari bo'ldi. Saudiya Arabistonidagi sammitda qabul qilingan Riyod Deklaratsiyasi (2020), raqamli iqtisodiyotning soliqqa tortilish masalasi bilan bir qatorda, ochiq va kamsitmasdan muhit yaratishni, iste'molchilar huquqlarini himoya qilish va ularni qo'llab-quvvatlashni (maxfiylik, ma'lumotlarni himoya qilish, intellektual mulk huquqlari va xavfsizlik) davom ettirishga chaqirdi. Gender tengligini targ'ib qilish, stereotiplarga qarshi kurash, maosh farqini kamaytirish va erkaklar va ayollar o'rtasida to'lanmagan ish va parvarish majburiyatlarining teng bo'lmagan taqsimotini kamaytirish bo'yicha faoliyatlar o'tkazildi. Raqamlashtirish rivojlangan mamlakatlarning farovonligiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda va aksincha. Rivojlangan iqtisodiyotlar

raqamlashtirishni yanada rivojlantirish va amalga oshirish uchun yetarli darajada qulay muhitga ega. Rivojlangan dunyoda raqamlashtirishni belgilovchi asosiy omillar AKTga kirish imkoni va davlat xizmatlarining e-formada mavjudligidir.

Rivojlangan mamlakatlar texnologiya sohasini yaxshilashni davom ettirish uchun doimiy ravishda milliy strategiyalar va siyosatlarni qabul qilib, o'z o'rnini saqlab qolmoqda. Bunday yondashuv boshqa mamlakatlarga hamma uchun foydali bo'lgan yechimni topishga imkoniyat taqdim etadi. Finlandiya raqamlashtirish sohasida ustunlik qilib, barqaror raqamli transformatsiyaning samarali koordinatsiyasini amalga oshirmoqda. Raqamli ramka malakali ishchi kuchi, texnologik resurslar, innovatsiyalarni moliyalashtirish va aqlli texnologiyalar asosida qurilgan. Daniya davlat raqamli xizmatlarga ega bo'lgan birinchi mamlakatlardan biri bo'lib, raqamli yechimlarni xalqaro miqyosda tarqatish va eksport qilish darajasini oshirmoqda. Germaniya hukumati raqamlashtirishni ustuvor vazifa qilib belgilab, Oq Kitobda raqamli platformalar bo'yicha raqamli tartibga solish siyosatini aniqlaydi. Fransiyada raqamli xizmatlarni modernizatsiya qilish 2021 yilda Raqamli Transformatsiya Rejasi orqali amalga oshirildi.

AQShda raqamli transformatsiya murakkab, ko'p tomonlama ishtirokchilarni o'z ichiga olgan boshqaruv o'zgarish jarayonlarini o'z ichiga oladi, bu hamma uchun foydali biznes va texnik o'zgarishlarni olib keladi. 2012 yil may oyida boshlangan Raqamli Hukumat Strategiyasi Amerikan xalqiga yaxshiroq xizmat qiladigan 21-asr hukumatini yaratish vazifasini olgan (yuqori sifatli raqamli hukumat ma'lumotlari va xizmatlariga kirishni ta'minlash, qurilmalar, ilovalar va ma'lumotlarni aqlli, xavfsiz va tejamkor tarzda boshqarish, millatlar bo'ylab innovatsiyalarni rag'batlantirish). Rivojlangan mamlakatlar ko'pincha raqamli iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlash va rivojlantirish uchun turli strategiyalarni qo'llaydilar. Ular yuqori tezlikdagi internet, keng polosali tarmoqlar va mobil ulanishni o'z ichiga olgan mustahkam AKT infratuzilmasiga sarmoya kiritadilar. Bu shakllar biznes va shaxslar uchun onlayn faoliyatlarda to'liq ishtirok etishga imkon beradi. Hukumatlar va ta'lim muassasalari fuqarolarga raqamli davr uchun zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalarni berish maqsadida raqamli ko'nikmalar bo'yicha o'quv dasturlarini taqdim qiladi. Shuningdek, tadbirkorlik va innovatsiyani rivojlantirishga yordam beruvchi siyosat va dasturlar taklif etiladi. Bu raqamli startaplarni rivojlantirishni qo'llab-quvvatlash va innovatsion texnologiyalarni rivojlantirish uchun moliyalashtirish, soliq imtiyozlari, inkubatorlar va akseleratorlarni taqdim etishni o'z ichiga oladi.

Raqamli texnologiyalar bo'yicha tadqiqot va rivojlantirishga qilingan investitsiyalar innovatsiyalarni, texnologiyani rivojlantirishni va yangi raqamli mahsulotlar va xizmatlarni yaratishni qo'llab-quvvatlaydi. Bu raqamli innovatsiyani himoya qiluvchi va raqamli iqtisodiyotga investitsiyalarni rag'batlantiruvchi intellektual mulk doirasida qo'llab-quvvatlanadi. Hukumatlar ko'pincha ochiq ma'lumot tashabbuslarini qabul qiladi, jamoatchilik, tadqiqotchilar va biznes uchun jamoat ma'lumotlar to'plamlarini mavjud qiladi. Bu samarali va kirish mumkin bo'lgan e-hukumat xizmatlarini taqdim etishga yordam beradi. Bularning barchasi raqobatni, iste'molchilarni himoya qilishni va raqamli

bozorlar bo'yicha ishonchni qo'llab-quvvatlovchi yetarli darajadagi nizomlar va siyosatlar bilan kafolatlanadi.

Rivojlangan mamlakatlarning yana bir afzalligi xalqaro hamkorlik va sheriklikda ishtirok etish orqali eng yaxshi amaliyotlarini ulashish, raqamli savdoni rag'batlantirish va siyosatlarni muvofiqlashtirish imkoniyatidadir. Va nihoyat, raqamli bo'linishni bartaraf etish uchun rivojlangan mamlakatlar barcha fuqarolar, ya'ni kam ta'minlangan jamoalar, past daromadli shaxslar va chetda qolgan guruhlar uchun raqamli inklyuzivlikni ta'minlashga qaratilgan dasturlarni amalga oshiradi. Bu strategiyalar yig'ilib, rivojlangan mamlakatlarda rivojlangan raqamli iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlaydi, innovatsiyalarni, iqtisodiy o'sishni va fuqarolari uchun hayot sifatini yaxshilashni qo'llab-quvvatlaydi.

Rivojlangan mamlakatlarda raqamli sektor ko'plab imkoniyatlar va foydalarni taklif etsa-da, u ba'zi qiyinchiliklarga ham duch keladi. Texnologiyaga keng tarqalgan kirish imkoniyatiga qaramay, raqamli bo'linish mavjud. Aholining past daromadli shaxslar, qishloq joylaridagi jamoalar, chetda qolgan jamoalar va keksa kishilar kabi ayrim qatlamlari raqamli qurilmalar, internet ulanishi va raqamli texnologiyalarga cheklangan chiqish imkoniyatiga ega bo'lishi mumkin. Rivojlangan mamlakatlar innovatsiyalarni rivojlantirish va shaxsiy ma'lumotlarning maxfiylik va xavfsizligini ta'minlash o'rtasidagi muvozanatni topishga intiladi. Barcha raqamli faoliyatlar raqamli infratuzilmaga katta qaram bo'lib, bu ularni kiberjinoyatchilik va xakerlik uchun jozibador maqsadlarga aylantiradi.

Texnologik taraqqiyotning tez sur'ati tufayli, raqamli ko'nikmalar bilan jihozlangan ishchilarning doimiy yetishmovchiligi mavjud va bu malakali mutaxassislariga bo'lgan talabni qondirish va yangi texnologiyalarga moslashishda qiyinchiliklar tug'diradi. Bu ish o'rinlarini yo'qotish va mehnat bozorining o'zgarishiga olib kelishi mumkin. Ba'zi mamlakatlarda kompaniyalarda onlayn imkoniyatlar, ayniqsa o'rganish va o'quv mashg'ulotlari uchun yetarli darajada foydalanilmaydi (De Alvis va boshq., 2022). Bozordan kelib chiqadigan qo'shimcha muammo: raqamli sektorda bir nechta yirik texnologik kompaniyalar hukmronlik qilib, bozor konsentratsiyasi va raqobatga zid amaliyotlardan xavotir uyg'otadi. Yolg'on axborot tarqalishini oldini olish bilan birga, so'z erkinligini himoya qilish ham dolzarb masaladir. Raqamli texnologiyalarni rivojlantirish va ulardan to'g'ri foydalanishda axloqiy amaliyot, shaffoflik va hisobdorlikni ta'minlash muhimdir. Bu qiyinchiliklarni hal qilish uchun hukumatlar, sanoat yetakchilari, fuqarolik jamiyati tashkilotlari va akademiya o'rtasida hamkorlik zarur. Rivojlangan mamlakatlarda barqaror va adolatli raqamli sektorni shakllantirish uchun innovatsiya, inklyuzivlik, maxfiylik va xavfsizlik o'rtasidagi muvozanatni topish muhimdir.

Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi ayollar uchun ko'proq imkoniyatlar yaratdi. Ayollar raqamli dunyoda ko'proq ishtirok etar ekan, ularning iqtisodiy mustaqillikka erishish imkoniyatlari ham oshadi. Bu rasmiy va norasmiy ta'lim imkoniyatlari orqali mumkin bo'lmoqda! Birinchi navbatda, ayollar ta'limda erkaklar bilan teng yuzaga chiqdi, biroq bugungi kunda muhandislik sohasida ham, u yerda ilgari erkaklar hukmron edi. Ishlayotgan ayollar yangi ishlar, sharoitlar va yangi muhitga osonroq moslashishlari uchun

o'quv va qayta o'qitish imkoniyatlari berilishi kerak. Bundan tashqari, raqamli texnologiyalar moliyaga turli shakllarda kirish imkoniyatlarini ochib beradi - yangi kanallar va manbalar, haqiqiy moliyaviy imkoniyatlar va ularni AKT orqali aniqlash orqali.

Tadbirkorlik nuqtai nazaridan, an'anaviy biznes qo'llab-quvvatlash shakllariga qo'shimcha ravishda, bozorga va biznes tarmog'lariga oson va sodda kirishni ta'minlash muhimdir, bu esa yaxshiroq natijalarga erishish imkonini yaratadi. McGuiness (2018) uchun ayollarga raqamli jamoaga muvaffaqiyatli qo'shilishlari, raqamli iqtisodiyotning rivojlanishiga, ayniqsa kiberxavfsizlik va maxfiylik sohalarida hissa qo'shishlari uchun zarur bo'lgan raqamli savodxonlikni ta'minlash juda muhimdir.

Raqamli iqtisodiyot ayollarni iqtisodiy, ijtimoiy va siyosiy jihatdan kuchaytiradi. Ayollar bu yerda ham iste'molchi, ham professionallar sifatida muhim rol o'ynaydi. Jinsiy farqni bartaraf etish va texnik va boshqaruv lavozimlariga faol ravishda ayollarni jalb qilish va ilgari surish orqali yanada muvozanatli ishchi kuchini yaratish juda muhimdir. Bu turli nuqtai nazar va tushunchalarni tarmoqqa olib kirib, startaplar va innovatsion korxonalarni rivojlantiradi. "Women in Tech Advocacy" ayollarni raqamli iqtisodiyotda kuchaytirish va tizimli to'siqlarni bartaraf etish uchun qo'llab-quvvatlash tarmoqlari, murabbiylik va resurslar taqdim etadi. Umuman olganda, raqamli iqtisodiyotdagi ayollarni faol jalb qilish gender tengligiga erishish, innovatsiyani rivojlantirish va iqtisodiy o'sishni tezlashtirishning kalitidir. Gender farqini yopish, raqamli ko'nikmalarni rivojlantirish va teng imkoniyatlarni ta'minlash harakatlari ayollarning raqamli davrdagi to'liq salohiyatini ro'yobga chiqarish uchun zarurdir. Ushbu ijobiy rivojlanishlarga qaramay, qiyinchiliklar hanuzgacha mavjud. Ayollar hanuzgacha gender asosidagi kamsitish, resurslarga tengsiz kirish va raqamli iqtisodiyotda liderlik rollarida kam ishtirok etish bilan duch kelishmoqda. Ayollarning raqamli iqtisodiyotdagi salohiyatini maksimal darajada oshirish uchun yanada inklyuziv va adolatli muhit yaratishga harakat qilish zarur.

Garchi ayollar raqamli iqtisodiyotda muhim rol o'ynasa-da, ular hali ham ko'plab qiyinchiliklar va to'siqlarga duch kelishmoqda. Gender farqini bartaraf etish, raqamli ko'nikmalarni targ'ib qilish va teng imkoniyatlarni ta'minlash raqamli davrda ayollarning to'liq salohiyatini ro'yobga chiqarish uchun zarurdir. Ko'pgina mamlakatlarda institutsional rag'batlar ayollarni ishga jalb qilish va ularning iqtisodiy imkoniyatlarini yaxshilash uchun qo'llab-quvvatlash choralari va siyosatlarining bir qismi bo'lishi mumkin. Ammo bu rag'batlar mavjud bo'lgan barcha gender farqlarini bartaraf etish uchun etarli bo'lmaydi va ayollarning ishchi kuchida ishtirok etishda katta gender tengligini ta'minlash muhitini kuchaytirishga yordam beradi. Katta gender tengligini targ'ib qilish va ayollarni kiritish sifatli ta'limga, yangi bozorda talabgir ko'nikmalarga, zamonaviy va raqamlashtirilgan texnologiyalarga, moliyaga va mahsuldor ish o'rinlariga kirishni o'z ichiga olishi kerak. Nihoyat, yuqorida aytib o'tilganlarning barchasi ayollarning bandligini, kasbiy rivojlanishini va raqamli iqtisodiyot va jamiyatga qo'shilishini osonlashtirish uchun aniq tartibga soluvchi qoidalarni mustahkamlashni nazarda tutadi. Ayollarning raqamli savodxonligini qo'llab-quvvatlash gender tengligiga erishish va ayollarni kuchaytirish uchun boshlang'ich nuqta

hisoblanadi. Buni bir qancha yo'llar bilan amalga oshirish mumkin: raqamli ta'limga kirishni targ'ib qilish, to'siqlarni bartaraf etish, raqamli dasturlarni taklif qilish, mahalliy jamoalarni jalb qilish, siyosat va ayollar savodxonligi islohotlarini qo'llab-quvvatlash, moliyaviy yordam va ayollar savodxonligiga uzoq muddatli majburiyat. Ushbu strategiyalarning qo'llanilishi ayollar orasidagi savodsizlik doirasini bartaraf etishga hamda ularni yanada to'laqonli va mustaqil hayot kechirishga imkon yaratishga hissa qo'shishi mumkin.

Ushbu maqolada biz rivojlangan mamlakatlarda ayollar raqamli iqtisodiyotda boshqa mamlakatlarga nisbatan yaxshiroq holatda ekanligini ko'rsatdik. Biz ta'limli ayollarning iqtisodiyotga qo'shilishi yangi imkoniyatlarni yaratishini tasdiqladik. Shuningdek, yuqori boshqaruv lavozimlarida ayollarning ko'pligi aniqlandi. Rivojlangan mamlakatlarda eng katta muammo sifatida "shisha shift" yoki ayollarning professional ambitsiyalarining cheklanishi isbotini topdi. Bularning hammasi bizga kelajakdagi faoliyat yo'nalishlarini belgilash bo'yicha tavsiyalarni ishlab chiqish imkonini berdi.

Bunday tahlil raqamli jamiyat va raqamli iqtisodiyotda ayollarning holatini batafsil tadqiq qilish uchun asos bo'lishi kerak. U kompaniyalarda yaxshi maqom, yuqori menejment javobgarligi, yuqori maoshli ishlar, biznes qarorlar va parlamentdagi lavozimlar bo'yicha yaxshiroq holatni targ'ib qilishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati

1. BLS (2023), AQSh Mehnat statistikasi byurosi, r, onlaynda mavjud <https://www.bls.gov/cps/cpsaat11.htm>
2. De Alwis, A.C., Andrić, B., Šostar, M., (2022), The E-HRM ning rolini modernizatsiya qilishga ta'siri. HRM konteksti, iqtisodlar, jild. 10, yo'q. 8, 181-bet.
3. Yevropa Parlamenti va Kengashning 2022-yil 23-noyabrdagi direktivasi (Yevropa Ittifoqi) 2022/2381 listing kompaniyalari va tegishli kompaniyalar direktorlari o'rtasida gender muvozanatini yaxshilash to'g'risida chora-tadbirlar, Evropa Ittifoqining rasmiy jurnali L 315/44 7.12.2022, onlaynda mavjud <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022L2381>
4. Diaz-Garsiya, C, Gonsales-Moreno, A., Sáez-Martinez, F.J., (2013), R&D doirasida gender xilma-xilligi jamoalar: Uning innovatsiyalarning radikalligiga ta'siri, Innovatsiya, jild. 15, 2-son, 149-160-betlar.
5. EC (2020), Gender tengligi strategiyasi 2020-2025, COM(2020) 152 yakuniy, Yevropa Komissiyasi, Bryussel, 5.3.2020.
6. EC (2022a), Yevropa Komissiyasining raqamli strategiyasi Keyingi avlod raqamli komissiyasi, C(2022) 4388 final, Yevropa Komissiyasi, Bryussel, 30.6.2022